

Sejde z očí, sejde z disku?

Odstraňujeme-li nepotřebné programy obvyklým způsobem pomocí ovládacího panelu, zůstane v systému spousta virtuálního odpadu v podobě zapomenutých souborů, nepotřebných knihoven a záznamů v registrech. Pro definitivní a nevratné odstranění je lepší použít speciální nástroje deinstalační utility.

Zdaleka ne vždy způsobí pád OS Windows virový útok nebo fatální chyba uživatele. Velmi často systém spadne sám od sebe, protože jednoduše nevydrží "vlastní tíhu".

Podobný pád se může přihodit i na vašem počítači, pokud na něj často instalujete různé programy a utility. Většina výrobců softwaru totiž přemýšlí o funkčnosti systému uživatele v lepším případě pouze při vlastní instalaci svého programu a během jeho užívání. To, co se stane s operačním systémem potom, kdy bude program odstraněn pomocí vestavěného deinstalátoru, znepokojuje jen málokteré programátory. Obvykle radí uživatelům prohlédnout si soubory vytvořené během instalace anebo alespoň upozorňují na možné následky v případě odstranění programu.

Ale ani v tomto případě nejsme ochráněni před virtuálním smetím, které zůstává po odstranění programu. Bylo by to celkem jedno, pokud bychom se bavili o nějakých menších konfiguračních souborech - byla by to jenom menší nepříjemnost.

Bohužel vývojáři občas "zapomínají" smazat ohromné (a pro ostatní programy ne vždy potřebné) DLL knihovny a společně s nimi ohromné množství záznamů v systémových registrech. Často je tento postup naprosto cílený, aby například uživatel nemohl opakovaně nainstalovat sharewarový program s omezenou zkušební dobou. Bohužel standardní deinstalátor Windows nemůže ze systému odstranit to, co v něm chtěli vývojáři programu zanechat. I když by stačilo udělat "snímek" OS před a po instalaci aplikace. A právě na tomto v podstatě nejjednodušším principu funguje většina alternativních deinstalátorů, o kterých budeme hovořit. Deinstalátory, které jsme posuzovali v tomto testu, jsme zkusili na stejném počítači s OS Windows 98 SE. Během testovacího procesu programy musely podle zadání provádět monitoring instalace stejných programů, které byly vybrány podle toho, jak hluboko se dokáží zavést do systému - to znamená přidání množství DLL knihoven během instalace a během prvního spuštění do adresáře "Windows\System" a dále přidání velkého množství zápisů do systémových registrů. Konkrétní názvy pokusných odinstalovávaných programů neuvádíme kvůli možným právním sporům o jejich použití pro takové cíle.

Ashampoo Uninstaller Suite

Název tohoto programu plně odpovídá jeho účelu. V každém případě vyčistit systém od smetí vám "Šampon" pomůže. Programový balíček obsahuje nejen deinstalátor, ale i utility pro vyčištění pevného disku od dočasných a zdvojených souborů (duplikátů), prázdných adresářů, od nejručnějších podružných zbytků po surfování na internetu atd.

V poslední verzi Ashampoo se objevily dva režimy - zjednodušený Easy Mode a rozšířený Expert Mode. V Easy Mode uživatel nemusí nic dělat, pouze kliknout na spouštěcí instalační soubor. Pokud se k instalaci jakéhokoliv programu použije Setup.exe nebo Install.exe, doprovod startuje automaticky díky rezidentnímu monitoringu Ashampoo UIWatcher.

Bez ohledu na to, kterou variantu si vyberete, instalované aplikace budou sledovány velmi pečlivě. Bez pozornosti nezůstane žádný soubor a ani jeden řádek v systémovém registru. V každém případě programy zdarma, které jsem vybral na zkoušku, odinstaloval Ashampoo kompletně a zcela. Nezůstaly žádné stopy jejich přítomnosti v systému, kromě jedné společné dynamické knihovny. Bohužel, Ashampoo potřeboval na kontrolní operace příliš mnoho času. Také se mi nelíbilo, že program ukládá, kromě záznamů o provedených změnách během instalace, také poměrně objemné soubory ECD s informacemi o všech kontrolovaných adresářích pevného disku a o všech položkách systémového registru. Log soubory odinstalovaných programů je možné uložit, ale není je možné opakovaně použít.

Total Uninstall

Program Total Uninstall není tak nápadný jako Ashampoo, kromě samotného odinstalování aplikací neprovádí žádné jiné funkce. Zato je mnohokrát menší než "Šampon" a také je zcela zdarma, což je neméně důležité. Ale co je nejdůležitější - Total Uninstall pracuje při kontrole instalačních procesů programů mnohem rychleji než srovnatelné nástroje, přitom do speciálních souborů TUN neukládá všechny parametry systémových registrů, ale pouze ty, které se během instalace změnilo. Je jasné, že

takové logové soubory nezabírají mnoho místa na disku. Po odstranění daného programu je možné je uložit a při opakované instalaci se dají použít místo monitorování změn.

Posloupnost činností v programu Total Uninstall se prakticky v ničem neliší od Ashampoo v režimu Expert. V okně, které se objevuje při spuštění programu, musíte zadat název logového souboru pro následující instalaci. Obvykle se shoduje s názvem instalované aplikace. Dále si musíte vybrat systémové adresáře a položky registru, které Total Uninstaller začne sledovat. Zde je vše jednoduché: čím více možností zvolíte, tím přesnější obdržíte výsledek. Při přechodu k další části instalace vytvoří Total Uninstaller dočasné soubory vzorů. V tuto chvíli vás požádá, abyste nic nedělali, nespouštěli, neukončovali a tím spíše neinstalovali další programy. Všechny podobné manipulace budou zapsány a mohou následně ztížit odinstalování. V předposlední etapě se musíte rozhodnout, jestli budete instalovat jeden program, nebo několik najednou, a také musíte zadat cestu k distribučnímu souboru aplikace. Po zmáčknutí tlačítka Next automaticky spustíte proces vlastní instalace, na jehož konci je dobré, stejně jako u Ashampoo, spustit nainstalovanou aplikaci.

Nyní Total Uninstall bez problémů zkontroluje změny, které se staly v systému, zobrazí jejich seznam - ten je možné si nejen prohlédnout, ale i vyexportovat do textového souboru.

Total Uninstall odstraňuje programy poněkud hůře než Ashampoo, zato trochu opatrněji. Například před odstraněním společných dynamických knihoven DLL, které nepoužívají jiné programy, vyžaduje na rozdíl od "Šamponu" potvrzení. Ale při opakovaném odinstalování je, zcela nepochopitelně, zanechává společně se souvisejícími soubory. Mezi nedostatky programu Total Uninstall patří také absence rezidentního monitoru.

Trash It

Program Trash It provádí monitorování instalací ještě rychleji než Total Uninstall. A to je podle mého názoru velké plus. Rychlost práce, i když to není určující parametr pro deinstalátory, je také velmi důležitá. Myslím, že se mnou budete souhlasit, když řeknu, že čím méně času vynaložíme na rutinní sledování procesů při instalaci programů, tím častěji si budeme muset vypomáhat podobnými utilitami.

Jen s uživatelským rozhraním to vývojáři Trash It trochu přehnali. Tři nejdůležitější tlačítka mají pro odinstalování poněkud neobvyklé názvy: Update database (obnovit databázi), Find changes (nalézt změny) a View&delete changes (prohlédnout si a odstranit změny). Ve skutečnosti první pouze spouští režim monitorování, druhé ukládá ve tvaru (nevelkého) TRH souboru výsledky instalace (kterou musíme předtím samostatně spustit) a třetí bezprostředně odstraňuje vybranou aplikaci.

Oblast kontroly si může uživatel určit podle svého výběru ve volbách Options. Bohužel v Trash It nelze vybrat jednotlivé sekce registrů. Zato na záložce voleb Scheduler je možné zadat pravidelnost čištění dočasných souborů a adresářů na disku a také přesun nepoužívaných společných DLL knihoven. V části System clean-up můžete samostatně vyčistit systém od tohoto smetí a také se můžete, budete-li si to přát, zbavit opakujících se souborů duplikátů. Příloha k hlavnímu programu Trash It Scheduler funguje kromě všeho ostatního také jako monitor, který je připraven na liště a automaticky sleduje instalace, jež provádíte.

S úkoly, které jsem pro Trash It připravil, si program poradil. Funguje, jak se mi zdálo, veskrze směle a nekompromisně. Všechno, co zadá uživatel, včetně nepotřebných společných systémových DLL knihoven, odstraní bez zbytečných otázek. Ještě štěstí, že defaultně Trash It nemaže všechno úplně, ale pouze odesílá soubory do koše. Logové soubory odinstalovaných programů mimochodem také likviduje bez dalšího souhlasu uživatele. Ukládají se pouze zvláštní TRS soubory, které zachycují aktuální stav systému.

My Uninstaller

Stejně jako Total Uninstall je tento deinstalátor k dispozici zdarma, není jej nutné instalovat, stačí ho pouze rozbalit do určitého adresáře. I z hlediska rychlosti monitoringu je prakticky stejně rychlý jako reaktivní Total Uninstall. Co se týče kvality práce, myslím si, že ho převyšuje, a vlastně ho převyšuje i v dalších parametrech. Vše spočívá v tom, že My Uninstaller před započítím čištění dané aplikace (Records - Uninstall) spouští svůj vestavěný deinstalátor. Potom začne pracovat sám a zcela odstraní to, co by chtěl vývojář zanechat. To umožňuje kromě dalšího sledovat používání společných DLL knihoven odstraňovanou aplikací a klidně, beze spěchu se rozhodnout o jejich odstranění ze systému. Před odinstalováním se objeví okénko se dvěma záložkami: se seznamy adresářů na pevném disku a s klíči systémového registru, které byly změněny během procesu instalace. Označte pouze ty body, které se týkají odstraňované aplikace. Textové REC soubory logů zabírají maximálně 10 KB. Tyto soubory se po odinstalování neodstraňují a dají se opakovaně použít.

Bohužel My Uninstaller nemá vestavěnou funkci monitoru, ale alespoň trochu zkušenější uživatelé jej nepotřebují. Tím spíše, že řízení procesu instalace v tomto programu je maximálně zjednodušeno.

Před instalací aplikace musíte kliknout na tlačítko Start Nothing Changes a po skončení na tlačítko End Nothing Changes. Před začátkem monitorování se deinstalátor dotazuje na soubor adresáře. Pokud jste ho ještě nevytvořili, potvrďte používání defaultně otevřeného.

Opatrnost především

Ať už jste si vybrali kterýkoliv deinstalátor, pamatujte si, že během monitorování není dobré dělat cokoli na počítači. Pokud například paralelně s instalovanou aplikací nainstalujete ještě jednu, ta bude v případě odinstalování také smazána. Proto si pozorně prohlédněte seznam položek určených k odstraněným - složek, souborů na disku a položek v registru.

Alexander Jevdokimov

POPISOVANÉ PROGRAMY

Ashampoo Uninstaller Suite 1.3.1
+ automatický režim instalace v Easy Mode
+ přítomnost rezidentního monitoru
+ množství doplňkových utilit pro čištění pevného disku
- nelze opakovaně použít logové soubory odstraněných aplikací
Vývojář ashampoo GmbH & Co. KG
Server vývojáře www.ashampoo.com
Velikost distribučního souboru 4,2 MB
Podmínky šíření shareware, 39,99 USD
Operační systém Windows

Total Uninstall 2.33
+ program zdarma
+ rychlá práce při kontrole instalace
+ ukládá v logových souborech pouze zanesené změny
- chybí rezidentní monitor
Vývojář Gavrila Martau
Server vývojáře www.geocities.com/ggmartau
Velikost distribučního souboru 800 kB
Podmínky šíření freeware
Operační systém Windows

Trash It 1.7
+ velká rychlost pořízení obrazu systému
+ přítomnost rezidentního monitoru
+ funkce čištění pevného disku - nelze sledovat jednotlivé části registru
Vývojář Optimus Software
Server vývojáře www.trashituninstaller.com
Velikost distribučního souboru 1,7 MB
Podmínky šíření shareware, 24,50 USD
Operační systém Windows

My Uninstaller 2.16
+ velká rychlost práce
+ logové soubory se dají vícekrát použít
+ nejprve spouští vlastní deinstalátor
- chybí rezidentní monitor
Vývojář Arnab
Server vývojáře www.geocities.com/hirak_99/goodies/uninstaller.html
Velikost distribučního souboru 280 kB
Podmínky šíření freeware
Operační systém Windows

PC CLEANER - ODSTRAŇUJEME DUPLIKÁTY

Že používat deinstalátor je nejen žádoucí, ale i velmi nutné, vědí mnozí. Vědí to, ale podobné programy buď nepoužívají vůbec, nebo jen zřídka, a to hlavně kvůli spěchu, protože na provedení instalace je zapotřebí nemálo času.

A co mají dělat takoví zkušení, ale lajdáčtí uživatelé? Bezradně pozorovat, jak se postupně rozkládá systém, se nikomu nechce, nejméně těm, kterým zbylo málo místa na pevném disku. V takovém případě existuje jediná možnost: používat programy - čističe. Ale ne takové, které vyhledávají a odstraňují pouze dočasné soubory, ale takové, které mohou nacházet duplikáty DLL knihoven neasociovaných s žádnými aplikacemi.

Takovým programem je například PC Cleaner (<http://bernatbozzo.tripod.com>). Tato utilita, poskytovaná zdarma, se skládá ze tří částí. První, Temporary Files, odesílá do koše nejruznější nepotřebné TMP, GID a BAK soubory. Druhá, Orphan DLLs, skenuje systém a vyhledává DLL knihovny, které nikdo nepoužívá. Mezi takové se velmi často dostávají komponenty nejruznějších špionských modulů, bez kterých nemusí fungovat adware programy. Je velmi důležité, že PC Cleaner nic neodstraňuje bez možnosti návratu (obnovení). Archivuje nalezené knihovny a přesunuje je do vytvořeného adresáře Bkupdlls ve složce Windows. Odtud je můžete navždy odstranit nebo vrátit zpět pomocí funkce Restore. Princip práce třetí záložky Duplicate DLLs spočívá v archivování zastaralých a v přesunování novějších verzí duplikátů knihoven do adresáře System, kde jsou přístupné pro všechny aplikace.

Bez ohledu na zdánlivou jednoduchost přístupu a možnost navrácení akce se domnívám, že poslední dvě záložky by měli používat pouze zkušení uživatelé. Při chybném odstranění se může stát, že v lepším případě přestanou fungovat některé aplikace, v tom horším případě může přestat fungovat celý systém.